

(/)

🏠 (/)

> Forhistorisk tid, antikken, arkæologi ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12)

12)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Døden i centrum

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/stenenes-magi>)

Døden i centrum

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 219

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/doeden-i-centrum&title=))

**Rasmus Birch Iversen, Stine Vestergaard Laursen
og Nina Helt Nielsen (red.)**

Døden i centrum.

**Jysk Arkæologisk Selskab. Aarhus
Universitetsforlag. 264 sider. 320 kr.**

Af Anders Ellegaard

Bogens undertitel er: "Yngre jernalders gravfund i Region Midtjylland." I indledningen påpeges det, at grave fra jernalderen har stået i skyggen af undersøgelse af bebyggelser og store våbenfund fra perioden. Grave fortæller om sociale strukturer, regionale forskelle og rituel adfærd. Yngre jernalder defineres som yngre romersk og germansk jernalder (ca. 150-400/400-750)

Bogens første del er forskellige arkæologers konstateringer og teorier om gravfundene i Region Midtjylland der, som det påpeges, er en politisk konstruktion – ikke en arkæologisk. Det er befriende, at konstatere forfatternes ofte forsigtige teorier og slutninger. Der er stadig mange ting, som er uforståelige i dag. Emnerne er i kortform disse:

I Jylland har man fokuseret på store fladeafdækkende udgravninger, som har vist store landsbyer, som i nogle tilfælde har eksisteret i meget lang tid over flere generationer. Dertil er kommet store mosefund af ofret våbenudstyr. På Sjælland og til dels på Fyn har man mere konstateret nærmest aristokratiske bebyggelser; for eksempel Tissø og Gudme.

Gravgaver har vist sig at være en upålidelig kilde til konstatering af social kategori for den begravede. Den sociale status afhænger af alder og køn, men skeletmaterialerne kan sjældent bruges. Sjællandske resultater kan kun undtagelsesvis bruges på jyske grave.

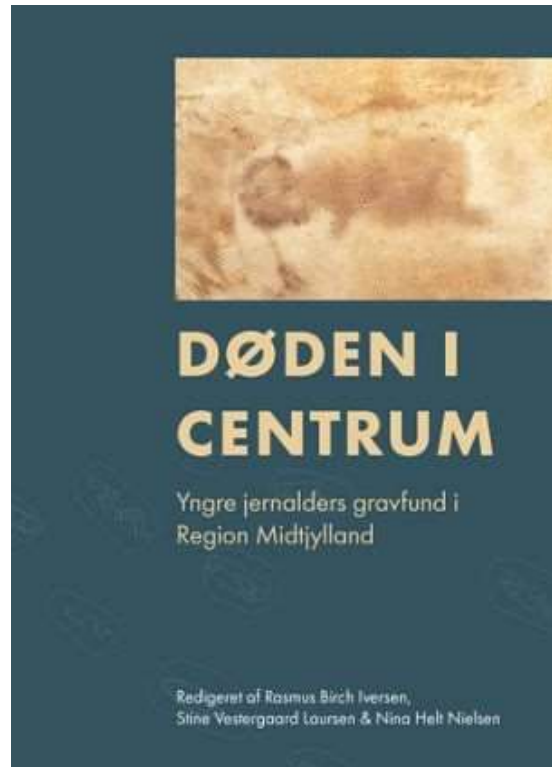
I afsnittet om repræsentativitet rejses flere spørgsmål. Har begravelser sat sig spor som begravelser? Hvor er de "rige" begravede? Hvor er de "ufrie" begravede – og hvordan? Blev kun eliten begravet? Viser gravgaverne noget om den begravedes alder, køn eller status? Hvorfor svarer antallet af grave ikke til den forventelige befolkningsmængde (størrelse) i forhold til bebyggelsernes omfang?

Grundlæggergrave betegner de tidligste grave, som oftest er rige. Er det grundlæggerne af bebyggelsen? Er der tale om idealisering af forfædre?

I afsnittet om gravpladser, ritual og religion henvises til etnografisk litteratur, hvor der er mange eksempler på "udsmykning" af afdøde. Denne udsmykning fjernes før begravelsen eller brændingen. Der beskrives rituelle handlinger før, under og efter begravelsen. Ceremonier kan genetablere det levende samfund. Der er forskel på høj og lav i samfundet. Er det en fremmed eller et barn? Senere kan der være tale om rituelle måltider, opgravning af knogler, gendeponering. I nogle tilfælde må man formode, at der er tale om gravplyndring. Grundlæggergrave er ofte ikke plyndrede og derfor rige på gravgaver. Hvorfor?

Om samfund og regionalitet konstateres det, at der er forskelle mellem Øst- og Vestdanmark. Mod øst er der mest tale om adelig kongemagt, medens der er tale om store landsbysamfund vestpå, hvor der må have været en landsbyhøvding til at holde styr på tingene. Et mere slægtsbaseret samfund med blodet som bindeled. Gaveudveksling og ægteskab har skabt alliancer.

I det 5. og 6. århundrede skete der store forandringer, for eksempel Roms fald og det store vulkanudbrud i 536. De store våbenofringer ophørte. Detektorfund har givet store mængder metal, som viser centralpladser med begyndende hierarkisering.

I de seneste 30 år er der fundet flere grave fra Yngre jernalder. I alt 734 grave på 204 lokaliteter. Dette tal er færre grave end bebyggelserne forudsætter. Har man fundet alle gravpladser til de enkelte landsbyer? - Det kan være vanskeligt at konstatere, at der er tale om en grav. Tomme grave og ukarakteristiske gravgaver kan være svære/umulige at datere. Er der tale om overlapning på gravpladser, som har været anvendt i mange år? - Der kan være tale om jordfæstegrave eller brandgrave. Især de sidste kan være ødelagte af pløjning. - Den geografiske spredning af de erkendte grave kan skyldes forskelle i jordbundstyper, dyrkningsmetoder eller anlægsarbejder. - Afsnittet har flere emner som Topografi, relation til moderne bebyggelse, genåbnede grave (plyndring eller genopgravning og -deponering), detektorfundne pladser, våbengrave, grave med importerede varer, grave med ædelmetaller.

Jytte Ringtved analyserede tidligere lerkartyper og lavede en inddeling i en stilmæssig nordlig og sydlig regionalgruppe. Denne inddeling diskuteres, og der rejses tvivl om inddelingen og afgrænsningen.

I bogens anden del gennemgås 10 gravpladser med beskrivelse af fund, bebyggelse, grave, køn, genopgravninger eller sekundære nedgravninger, ligbrænding, gravhuller – plyndring, skænding eller gensyn? En meget interessant gennemgang.

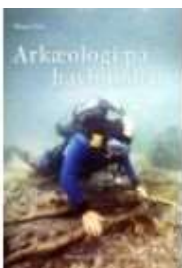
Bogens tredje del er en katalog: Oversigt over Herrederne i Region Midtjylland med sidehenvisninger. - Forord og kommentar. - Alfabetisk katalogoversigt over udgravninger med angivelse af sogn og katalognummer. - Katalog med kort beskrivelse af de enkelte gravpladser, grave, fund, udgraver, udgravningstidspunkt. - Alt sammen meget grundigt og lærerigt. - Bagerst i bogen er der en litteraturliste.

Bogen giver et grundigt kig ind i arkæologernes verden med konklusioner og tvivl samt en status over arkæologernes viden pro tempore om yngre jernaldergrave i Midtjylland.

[Historie-online.dk, den 5. januar 2022]

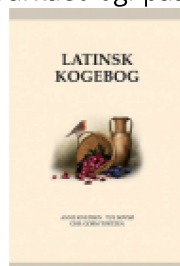
← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/stenenes-magi>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

ARKÆOLOGI PÅ HAVBUNDEN

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/arkaeologi-paa-havbunden>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/latinsk>

LATINSK KOGEBOG